

Euroopa UNESCO rahvuslike komisjonide kohtumine Bledis

Euroopa rahvuslike komisjonide initsiatiivil ja korraldusel peetakse alates 2015. aastast Euroopa regiooni rahvuslike komisjonide koostöökohtumisi, kus arutatakse aktuaalseid teemasid UNESCOs ning vahetatakse praktilisi kogemusi tööst UNESCO programmide ja võrgustikega riigi tasandil. Sel aastal toimus kohtumine 24.–26. veebruaril Bledis. Osalesid Margit Siim ja Madli Kumpas.

UNESCOst olid kohal asepeadirektor Edouard Matoko ja peadirektori büroo esindaja Charaf Ahmimed, kes rääkisid strateegilisest transformatsioonist. Rahvuslike komisjonide põhirollina selles protsessis nähakse osalemist programmide analüüsimisel. Samuti räägiti tehisintellektist. UNESCO peadirektor Azoulay on teinud ettepaneku mõelda deklaratsiooni koostamisele, mis käsitleb tehisintellektiga seonduvaid eetilisi küsimusi. Paralleele saab tuua UNESCO varasemate deklaratsioonidega, mis puudutavad näiteks inimgenoomi ja inimõigusi (1997) ning bioetikat ja inimõigusi (2005). 2017. aastal võttis UNESCO pingeliste arutelude tulemusena vastu kliimamuutustega seotud eetiliste printsiipide deklaratsiooni. Aruteludes jäi kõlama, et UNESCO tegevus peaks olema kooskõlastatud ÜRO ja teiste asjakohaste organisatsioonidega (OECD, Euroopa Komisjon), kes asjaga juba ammu sisuliselt tegelevad. Aprillikuisel täitevkoogu istungil saavad liikmesriigid selles osas oma arvamust avaldada.

Lisaks paneelaruteludele käis töö kaheksas temaatilises töörühmas, kus arutati eri teemasid, millega rahvuslikud komisjonid tegelevad. Töörühmade töö oli jagatud neljaks sessiooniks ning kokkuvõttes said igas arutelus osaleda kõik kohal olnud 35 rahvuslikku komisjoni. Madli Kumpas UNESCO ERKist juhatas töörühma, mis keskendus noorte osalusele rahvuslike komisjonide töös. Arutelu käigus liiguti praeguse olukorra kaardistamiselt tegevuste põgusa analüüsini ning rahvuslike komisjonide, UNESCO ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide uute koostöövõimalusteni.

Lisaks rahvuslike komisjonide liikmetele kõlas töörühmas nelja noore hääl – noorte esindajad Eestist, Saksamaalt ja Taanist olid kaasatud arutellu Skype videokõnega ning Sloveenia noorte esindaja sai viibida kohtumisel kohapeal. Arutelu käigus ilmnis oodatult, et riigiti kaasatakse noori eri tegevustesse ja eri mahus, kuid tulevikuperspektiivis ja üldistes suundades ja eesmärkides oldi ühel nõul. Viimasest tulenevalt koorus arutelust kolm peamist mõtet:

(1) Oluline on noorte kaasamine läbivalt ning võimalusel eri programmidesse – süsteemsus ja mitmesuguste võimaluste pakkumine on võtmesõnad.

(2) Rahvuslike komisjonide, UNESCO, UNESCO pärandipaikade, muude võrgustike ja teiste võimalike partnerite vaheline koostöö on esmatähtis – eri organisatsioonide tegevused peaksid teineteist toetama ning täiendama.

(3) Kogemuste jagamine ja suhtlus kui olulised märksõnad – hea näitena toodi Kanada rahvusliku komisjoni algatus uuendada 2019. a. koostöös noorte ja teiste rahvuslike komisjonidega noorte kaasamise teemalise parimate praktikate ja juhiste kogumikku, mis anti esmakordselt välja 2011. aastal.

Kokkuvõttes jäi töörühmas noorte poolt kõlama soov, et nende kaasamist mõistetak ja nähtaks olulisena mitte üksnes noortele, vaid meile kõigile ja märgataks lisaväärtust, mida noored endaga toovad.

Töötuba noorte osalusest rahvuslike komisjonide töös
Foto: Margit Siim

Rahvusvahelise põliskeelte aastaga seotud sündmused

ÜRO kuulutas 2019. aasta rahvusvaheliseks põliskeelte aastaks ning määras selle juhtorganiks UNESCO. Rahvusvahelise põliskeelte aastaga püütakse suurendada teadlikkust põlisrahvaste keelte kadumishoost ning aidata kaasa nende hoidmisele ja arendamisele. ÜRO teema-aasta juhtkomiteesse kuuluvad Eesti, Prantsusmaa, Ecuador, Austraalia, Gambia ja Saudi Araabia. Eestis pööratakse aasta jooksul tähelepanu eesti murdekeeltele, Eestis kõneldud põliskeelte tutvustamisele ning soome-ugri koostööle.

2019 | RAHVUSVAHELINE põliskeelte aasta

10. jaanuaril toimus Viljandis põliskeelte aasta infopäev, mis oli suunatud ennekõike kultuuriruumide toetusprogrammide sihtrühmale. Jaanuari keskel avanes uus toetusprogrammide taotlusvoor, kust saab toetust küsida ka murdekeeltega seotud tegevusteks. Ettekannetega esinesid Pille Kesler Välisministeeriumist, Tõnu Tender Eesti Keele Instituudist ja professor Karl Pajusalu Tartu Ülikoolist. Professor Pajusalu selgitas, et Eesti kontekstis saame rääkida neljast põliskeelest, mida on sellel maal räägitud viimase 3000 aasta jooksul. Nendeks on ajaloolised põhjaeesti ja lõunaeesti keel, kuhu kuulub tänapäeval ka setu keel, Peipsiveeres ja Ida-Virumaal vadja keel ning Edela-Eestis Häädemeeste ja Saarde vallas liivi keel.

15. veebruaril toimus Tallinnas rahvusvahelise põliskeelte aasta tutvustusüritus. Teema-aasta avamisel andsid põliskeelte aasta eesmärkidest ülevaate Välisministeeriumi rahvusvaheliste organisatsioonide büroo direktor Karmen Laus ning Tartu Ülikooli eesti keele ajaloo ja murrete professor Karl Pajusalu. Paneeldiskussioonis vahetasid mõtteid Eesti Keele Instituudi juht Tõnu Tender, Kultuuriministeeriumi rahvakultuuri nõunik Eino Pedanik, MTÜ Fenno-Ugria Asutus juhataja Kadi Raudalainen ja MTÜ Põlisrahvaste Arengu Keskuse juhataja Oliver Loode. Contra luges oma võrukeelseid luuletusi. Ürituse korraldasid UNESCO ERK, Kultuuriministeerium ja Rahvakultuuri Keskus.

UNESCO-L'Oréal Balticu 2019. aasta stipendiumikonkurss naisteadlastele

30. jaanuarist kuni 15. märtsini oli avatud kandideerimine L'Oréal Balticu stipendiumile „Naised teaduses“. Sel aastal said Eesti naisteadlased kandideerida kahele 6000 euro suurusele stipendiumile – välja antakse üks stipendium kuni 40-aastasele doktorikraadiga teadlasele uurimistöö elluviimiseks ja üks stipendium kuni 33-aastasele doktorandile uurimistöö lõpetamiseks loodusteadustes, keskkonnateadustes, füüsikas või tehnika-teadustes. Lisaks esitatakse esmakordselt üks Eesti stipendiaat L'Oréali ja UNESCO „Naised teaduses“ rahvusvahelisele tõusvate talentide konkursile. Stipendiumikonkursi tulemused kuulutatakse välja 11. juunil Riias Läti Teaduste Akadeemias toimuval Balti riikide ühisel auhinnatseremoonial.

2018. aasta auhinnatseremoonia Riias
Foto: Janis Salins

Vaimse kultuuripärandi rakenduslike uuringute UNESCO õppetool Tartu Ülikoolis

7. märtsil sõlmisid UNESCO peadirektor Audrey Azoulay ja Tartu Ülikooli rektor Toomas Asser koostöökokkuleppe, mis loob ametliku koostööraamistiku UNESCO ja alates 2018. aastast TÜ kultuuriteaduste instituudi koosseisus tegutsenud vaimse kultuuripärandi rakenduslike uuringute UNESCO õppetooli vahel. Õppetooli juhatab TÜ kultuuriteaduste professor ja UNESCO ERKi nõukogu esimees Kristin Kootma.

Õppetool on olnud Tartu Ülikooli humanitaarvaldkonna kultuuriteaduste instituudi arengueesmärk õppe- ja teadustegevuse rahvusvahelistumise suunal. Kavandatav tegevus on seotud õppetööga peamiselt magistri- ja doktoriõppe suunal, toetudes oluliselt etnoloogia ja folkloristika õppekavadele, sh 2017.a avatud ingliskeelsele magistriprogrammile „Folkloristics and Applied Heritage Studies“.

Vaimse pärandi valdkonnas on Tartu Ülikoolil plaanis arendada olemasolevatele headele kontaktidele toetuvat koostööd mitmete ülikoolidega Lätist Belgiani ja Marokost Mehhikoni, kus samuti tegutsevad vaimse pärandi UNESCO õppetoolid. Kultuuripärandi ja kõrghariduse seosed on üks UNESCO kultuurisektori uusi prioriteete ning õppetoolide võrgustikul nähakse olulist rolli konventsiooni rakendamises. 2018. aasta lõpus Mauritiusel toimunud vaimse kultuuripärandi valitsustevahelise komitee 13. istungi raames toimus eraldi UNESCO õppetoolide esindajate kohtumine ja sekretariaadi organiseeritud infotund kõrgharidusvõrgustike teemal, kus tutvustati UNESCO õppetooli vaimse kultuuripärandi vallas, mida on maailmas kokku seitse. Tartu Ülikoolis asutatud vaimse kultuuripärandi rakenduslike uuringute UNESCO õppetool on värskeim liituja.

UNESCO õppetoolide võrgustikku kuulub üle 700 õppetooli 115 riigist. Võrgustik aitab kaasa

ülikoolide rahvusvahelisele koostööle, omavahelisele suhtlusele ja teadmiste jagamisele UNESCO tegevusvaldkondades.

MABi sekretariaadi nõuandekomitee 25. töökoosolek

25.–28. veebruaril toimus Pariisis UNESCO peakontoris MABi programmi nõuandekomitee koosolek, kus osales Eesti ekspert Lia Rosenberg Keskkonnaametist. MABi programmi nõuandekomitee kutsutakse kokku kord aastas. Nädala jooksul vaadatakse läbi UNESCO biosfäärialade 10 aasta tegevusaruanded ning uued biosfäärialade taotlused. MABi sekretariaadi praegune poliitika soosib uute biosfäärialade teket ja ebapiisavate taotluste puhul antakse ajapikendust taotluste täiendamiseks. Väga hästi vaadatakse eri UNESCO alamprogrammide koostööle. MABi sekretariaadi nõuandekomitee soovitusel saadetakse rahvusvahelise koordinaatsiooni-nõukogu istungile kinnitamiseks.

Foto: Lia Rosenberg

Eesti esitas UNESCOle mitmekeelsuse ja küberruumi alase raporti

Aasta alguses esitas Eesti vastused UNESCO 2003. aasta soovitusel küsimustikule, mis puudutas mitmekeelsuse edendamist ja kasutamist ning kõigi inimeste juurdepääsu küberruumile. Raport koostati mitme ministeeriumi (HTM, JuM, KuM, MKM) ning UNESCO ERKi koostöös.

UNESCO haridus- ja teadussoovituste uued tõlked UNESCO ERKi kodulehel

UNESCO ERKi kodulehele on lisandunud veel kolme UNESCO soovitus eestikeelsed tõlked: soovitus teaduse ja teadlaste kohta (2017); soovitus täiskasvanuõppe ja -hariduse kohta (2016) ning soovitus tehnika- ja kutsehariduse ja -õppe kohta (2015).

GENE maailmahariduse uuring ja sekretariaadi visiit Eestisse

11.–12. veebruaril külastas Eestit GENE sekretariaadi delegatsioon, et teha sissejuhatus 2019. aasta esimeses pooles toimuvale Eesti maailmahariduse uuringule. Uuringu raames kaardistatakse maailmahariduse olukord Eestis, antakse võrdlus teiste Euroopa riikidega ning soovitusi, kuidas maailmahariduse arengut toetada. Veebruarikuisel kohtumisel saadi tuttavaks, räägiti läbi uuringu peamised rõhuasetused ja uurimisküsimused ning lepiti kokku uuringu ajaraamis. GENE uuringu peamised partnerid Eestis on Haridus- ja Teadusministeerium ja Välisministeerium, kaasatud on MTÜ Mondo, Arengukoostöö Ümarlaud ja UNESCO ERK. Lisaks GENE sekretariaadile osalevad uuringus ka teiste Euroopa riikide eksperdid. Järgmine rahvusvaheliste ekspertide visiit Eestisse toimub maikuus.

Selgus Samsung Digi Passi 2018. aasta programmi võitja

13. veebruaril toimus Samsung Digi Passi programmi finaali. 2018. aasta programmi võitis Luua Metsanduskooli meeskond „Flying Forest“. Noored olid nelja kuu jooksul töötanud projektiga, mille raames soovitakse välja töötada metsamõõtmist teostavat tarkvara droonile ja Android-seadmele. Teise koha saavutas meeskond „GenIT“, mis koosnes Tartu Kutsehariduskeskuse ning Tallinna Polütehnikumi õpilastest. Nende projektiidee oli

arendada mobiilirakendus, mis aitab õppuritel koolis orienteeruda. Kolmanda koha pälvisid Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse Sillamäe õppekoha noored tarkvaraarendajad ideega rakendusest „Pocket Constitution“, mis võimaldaks mugavalt eri riikide seadustes orienteeruda.

Samsung Digi Passi programm toimus Eestis kolmandat aastat ja selle eesmärk on pakkuda 30 kutsekooliõpilasele uuenduslikku neljakuulist koolitusprogrammi, mille jooksul saavad õpilased arendada nii IT- ja IKT-alaseid teadmisi kui ka suhtlemis-, koostöö-, esinemis-, juhtimis- jt oskusi. UNESCO ERK on programmi partner ning žürii töös osales haridusprogrammide koordinaator Madli Kumpas.

ÜRO matke 2019. aasta programm sai hoo sisse

2019. aasta ÜRO matke programm sai ametliku alguse 1. veebruaril Välisministeeriumis toimunud Eesti UNESCO ühendkoolide seminaril. Noored said kuulata ministeeriumide, saatkondade ja organisatsioonide esindajaid ja kaasa mõelda kliimamuutuste, elukvaliteedi ja kestliku elektroonika tootmise ja tarbimise teemadel. Seminaripäeval osales 90 õpilast ja 19 õpetajat 20 koolist üle Eesti.

Seminaripäeva eesmärk oli valmistada ette Eesti õpilasi rahvusvaheliseks Eesti ÜRO matteks. Järgmisena on märtsikuus plaanis ÜRO minimatked Tartus, Tallinnas ja Narvas ning seejärel 25.–28. aprillil rahvusvaheline ÜRO matke Noarootsi Gümnaasiumis. ÜRO matke programmi viib ellu MTÜ Mondo koos Eesti ÜRO matke noortega, korraldamist toetasid Välisministeerium, Tartu Loodusmaja, UNESCO ERK, Keskkonnainvesteeringute Keskus ja Haridus- ja Teadusministeerium.

Lisaks ÜRO matke ettevalmistusele, temaatilistele aruteludele ja esinemistele kuulutati Välisministeeriumis välja ka 2018. aasta MTÜ Mondo maailmahariduslike konkursside tulemused. Õpilastööde konkursi võitis Valga Gümnaasiumi õpilane Kaari

Uibomägi, kes kirjutas uurimuse keskkonnaaktivismi teemal „Freeganlus ja prügisukeldumine”, tööd juhendas õpetaja Irja Kängsepp. Koolide maailmapäevade konkursi võitis õpetaja Marit Jõemägi Tallinna 32. keskkoolist. Konkursside võitjad lähevad aprillis MTÜ Mondo projektijuhi Viktoria Rudenkoga õppereisile Myanmarile. UNESCO ERK oli õpilaskonkursi partner ja žürii töös osales haridusprogrammide koordinaator Madli Kumpas.

Foto: Nils Joonas Kristian Saar

Läänemere Projekti koordinaatorite koostöökohtumine

31.01–01.02 kohtusid Soomes Läänemere Projekti (BSP) rahvusvahelised koordinaatorid. 2019. aastal on projekti eesistuja riik Soome ja kohtumise fookuses oli eesistumise aja tegevuste kavandamine ning võrgustiku tegevuste kaardistamine kõigis üheksas riigis. Lisaks said osalejad teada padlet.com võimalustest koosoleku ettevalmistamiseks ning Soome õppekava filosoofilistest alustõdedest. 2019. aastal on plaanis varasemaga võrreldes rekordarv rahvusvahelisi võrgustiku sündmusi. Eestit esindasid BSP võrgustiku riiklik koordinaator Gedy Siimenson Tartu Loodusmajast ja BSP vee kvaliteedi teemalise alaprogrammi programmijuht Pille-Riin Pärnsalu.

Koolitus UNESCO ühendkoolide õpetajatele

25. veebruaril toimus Kadrina Keskkoolis õpetajate sisekoolitus, mille raames tutvustasid Viktoria Rudenko ja Gedy Siimenson UNESCO ühendkoolide võrgustiku ja Läänemere Projekti tegevusvõimalusi, panid õpetajad saalis usinasti liikuma ja koostööelementide üle mõtisklema. Lisaks viidi läbi Läänemere Projekti tegevusi toetava HELCOM interaktiivse kaardi kasutamise töötuba, mille juures sai mõtiskleda, kui kaugel või lähedal oleme sellele, et Läänemere keskkonnaseisund taastada Tšernobõli-eelsesesse seisusse.

Kestliku arengu eesmärkide koolituskursus õpetajatele

12.01–15.03 toimus MTÜ Mondo maailmahariduskeskuse süvaõppekursus „Kestlik areng ja inimõigused läbi digiõppe”. Koolitus oli mõeldud eelkõige UNESCO ühendkoolide ja Läänemere Projekti koolide õpetajatele, kuid oodatud olid ka teiste õppeasutuste ja -keskuste töötajad, kes tegelevad maailmaharidusega 6.–12. klassis. Koolituse maht oli 60 akadeemilist tundi ning peamine korraldaja maailmahariduse projektijuht ja Eesti UNESCO ühendkoolide koordinaator Viktoria Rudenko.

26.–27.02.19 toimus koolituse viimane looduseteemaline moodul Sagadi Looduskoolis, kus Läänemere Projekti koordinaator Gedy Siimenson Tartu Loodusmajast korraldas loodusteadusi ja maailmaharidust lõimiva orienteerumisraja, arutas osalejatega lindude ökoloogia seoste üle kliimapagulusega ning üheskoos võeti veeproove, et samastuda eelneval õhtul vaadatud filmi „Rohesõdalased: maailma kõige saastunum jõgi“ peategelasega. Koolitus-kursust toetasid SA Keskkonnanvesteeringute Keskus, Välisministeerium ja Haridus- ja Teadusministeerium.

Scientix konverents Tartu Tamme Gümnaasiumis

28.02–01.03 toimus Tartu Tamme Gümnaasiumis konverents "Loodusteadused ja tehnoloogia koolis. Koostöö ja lõiming. Scientix Eesti konverents 2019". Konverentsi ühe töötoana esitlesid Gedy Siimenson, Tuul Sepp, Søren Levring ja Pille-Riin Pärnsalu ka UNESCO ühendkoolide ja Läänemere Projekti tegevusvõimalusi Eestis. Konverentsi programm ja materjalid on olemas Eesti Teadusagentuuri kodulehel www.etag.ee

Eesti tegi vabatahtliku sissemakse 2005.a konventsiooni fondi

Eesti tegi märtsis Kultuuriministeeriumi vahenditest vabatahtliku sissemakse kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni fondi, millest toetatakse arengumaade loomemajanduse arendamist ja kultuuriprojekte. Fondi panustamine on küll vabatahtlik, aga kõikidel konventsiooniosalistel palutakse võimalusel toetada fondi vähemalt 1% suuruse summaga UNESCO põhiliikmemaksust. Eesti puhul on see summa 1266 USD.

Eesti esitas aruande 1970.a konventsiooni rakendamise kohta

Eesti esitas veebruaris kultuuriväärtuste ebaseadusliku sisseveo, väljaveo ja omandiõiguse üleandmise keelamise ning ärahoidmise abinõude konventsiooni rakendamise aruande, mis koostati Kultuuriministeeriumi, Muinsuskaitseameti, Maksu- ja Tolliameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning UNESCO ERKi koostöös.

Avatud on konkurss osalemiseks Euroopa noorte kultuuripärandi spetsialistide foorumil

UNESCO korraldab koostöös Euroopa Liiduga Euroopa noorte kultuuripärandi spetsialistide

foorumi, mis peetakse Horvaatias Zadaris 20.–24. mail 2019. Foorumile saavad kandideerida nii ainelise kui ka vaimse kultuuripärandi spetsialistid vanuses 25–32 aastat. Eelduseks on varasem töökogemus, hea inglise keele oskus ning EL liikmesriigi kodakondsus. Kandideerija peab välja pakkuma ka ühe ainelise või vaimse pärandi valdkonnaga seotud algusjärgus projektiidee, mida foorumil üheskoos edasi arendatakse. Eriti oodatud on projektid, mis on suunatud kultuuripärandalase teadlikkuse suurendamisele, koostööprojektid kohalike kogukondadega ja hariduslikud projektid. Uurimistöid või trükise koostamise plaane ei oodata. Kandideerijalt oodatakse ka valmisolekut foorumil kogetut teistega jagada, võttes endale jõukohase kultuuripärandi saadiku rolli.

Foorum toob kokku kuni 30 noort pärandispetsialisti. Igast EL liikmesriigist valitakse üks esindaja, kelle kõik osalemiskulud (lend, majutus, toitlustamine) kaetakse. Foorumil tutvustatakse põhjalikumalt UNESCO maailmapärandi ja vaimse pärandi konventsioone, töömeetoditeks on vastastikune õppimine, tiimitöö, tutvumine Horvaatia pärandipaikadega, ettekanded, vestlusringid, projektitöötoad ja praktiline tegevus. Kandideerimise tähtaeg on 28. märts 2019. Lisainfo www.unesco.ee

*Foorumi idee kasvas välja
2018 Euroopa kultuuripärandi aastast*

KALENDER

12.–27.11.2019

UNESCO peakonverents Pariisis

18.–22.03.2019

Kõrghariduse kvalifikatsioonide ülemaailmse konventsiooni väljatöötamise valitsustevaheline kohtumine Pariisis

2.–5.04.2019

EuroMabi kohtumine Dublinis

3.–17.04.2019

UNESCO täitevkoogu istung Pariisis

25.–28.04.2019

Rahvusvaheline ÜRO matke Noarootsi gümnaasiumis

25.–26.04.2019

Haagi konventsiooni II protokoll 20. aastapäevale pühendatud kohtumine Genfis

20.–21.05.2019

1970.a konventsiooni osalisriikide üldkogu Pariisis

4.–7.06.2019

2005.a konventsiooni osalisriikide üldkogu Pariisis

19.06.2019

UNESCO täitevkoogu istungit ettevalmistav kohtumine Pariisis

17.–21.06.2019

MAB ICC kohtumine Pariisis

17.–19.06.2019

Veealuse kultuuripärandi konverents Brestis

20.–21.06.2019

Veealuse kultuuripärandi kaitse konventsiooni osalisriikide üldkogu Pariisis

30.06.–10.07.2019

Maailmapärandi komitee istung Bakuus

24.09.–25.09.2019

UNESCO täitevkoogu istungit ettevalmistav kohtumine Pariisis

09.10.–23.10.2019

UNESCO täitevkoogu istung Pariisis